

Verslag van de excursie naar de vijvers van het Zoniënwood op 2/5/2010

Koen LOCK¹, Marc LODEWYCKX², David MULS³ & Koen SMETS⁴

¹ Ghent University, Laboratory of Environmental Toxicology and Aquatic Ecology, J. Plateastraat 22, 9000 Gent (e-mail: Koen.Lock@UGent.be).

² Grote Molenweg 25, 2940 Stabroek (e-mail: marc.lieve@skynet.be).

³ Tuilstraat 15, 1982 Elewijt (e-mail: david.muls1@telenet.be).

⁴ Wetenschappelijk medewerker Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Departement Entomologie, Vautierstraat 29, 1000 Brussel (e-mail: smets_koen@hotmail.com).

Ondanks het feit dat er slecht weer was voorspeld, kwamen toch een tiental mensen opdagen voor de voorjaarsexcursie in het Zoniënwood (Hoeilaart, UTM: FS0024) op 2 mei 2010. Ook twee plaatselijke boswachters kwamen langs en waren zo vriendelijk om geschikte plaatsen aan te duiden waar we naar macroinvertebraten (waterbeestjes) konden zoeken.

De eerste vijver die we onderzochten, was de Ganzepootvijver. Deze vijver was vorig jaar nog geruimd en er werden dan ook weinig taxa waargenomen (Tabel 1). Dit resulteerde in een Belgische Biotische Index (BBI) van 5, wat overeenstemt met een matige waterkwaliteit (DE PAUW & VANNEVEL, 1991). De drie vijvers stroomafwaarts van de Ganzepootvijver (de Lindevijver, de Putselvijver en de Keizer Karelvijver) scoorden beter en hadden alle een goede waterkwaliteit (Tabel 1).

Degenen die nog niet helemaal uitgeremd waren, trokken in de namiddag naar de bronnen van de Ijse. Ondanks het feit dat er niet veel taxa werden waargenomen, scoorde de waterkwaliteit toch goed (BBI=8) doordat er twee genera steenvliegen werden aangetroffen. Steenvliegen zijn dan ook indicatoren van een goede waterkwaliteit (LOCK & GOETHALS, 2008).

Naast macroinvertebraten werd er natuurlijk ook naar andere ongewervelden gekeken, vooral kevers kregen hierbij heel wat aandacht (Tabel 2).

Van de gevonden loopkevers is er volgens de recente Vlaamse Rode Lijst (DESENDER *et al.*, 2008) één soort bedreigd: *Bembidion semipunctatum* (een soort van oevers van stilstaand water); twee soorten zeldzaam (*Abax parallelus* en *Bembidion deletum*: twee soorten van bossen) en één soort kwetsbaar (*Bembidion bruxellense*: een soort van oevers van stilstaand oligotroof water).

Fig. 1: Inventariseren van waterbeestjes aan de Lindevijver (foto Kevin Gielen)

Fig. 2: Regen op de Putselvijver (foto Kevin Gielen).

Van de 20 aangetroffen soorten hebben er 8 een voorkeur voor bossen, 6 een voorkeur voor vochtige biotopen, twee soorten zijn typisch voor oevers van stilstaand oligotroof water, 3 soorten voor oevers van stilstaand eutroof water en één soort voor droge biotopen.

Dankwoord

Voor de toelating om deze excursie te organiseren in het Zoniënwood danken we regiobeheerder Patrick

Fig. 3: Bronzone van de Ijse (foto Kevin Gielen).

Fig. 4: Zoeken naar loopkevers in het bos (foto Kevin Gielen).

HUVENNE en boswachter Dirk RAES (Agentschap voor Natuur en Bos).

Literatuur

DE PAUW, N. & VANNEVEL, R., 1991. - Macroinvertebraten en waterkwaliteit. Stichting Leefmilieu, Antwerpen, België, 316 pp.
DESENDER, K., DEKONINCK, W. & MAES, D., 2008. - An

updated Red List of the ground and tiger beetles (Coleoptera, Carabidae) in Flanders (Belgium). *Bulletin van het Koninklijk Belgisch Instituut voor Natuurwetenschappen, Entomologie*, 78: 113-131.
LOCK, K. & GOETHALS, P.L.M., 2008. - Distribution and ecology of the stoneflies (Plecoptera) of Flanders (Belgium). *Annales de Limnologie - International Journal of Limnology*, 44: 203-213.

Tabel 1. Overzicht van de waargenomen macroinvertebraten en de Belgische biotische index voor de vijf staalnameplaatsen.

Groep	Taxon	Bron Ijse	Ganzepootvijver	Lindevijver	Putselvijver	Keizer Karelvijver
Plathelminthes	<i>Dugesia</i>	*		*		
Oligochaeta	Tubificidae	*	*	*	*	*
Hirudinea	<i>Erpobdella</i>					*
Hirudinea	<i>Piscicola</i>			*		
Mollusca	<i>Bathyomphalus contortus</i>					*
Mollusca	<i>Bithynia tentaculata</i>			*	*	
Mollusca	<i>Lymnaea peregra</i>		*	*		
Mollusca	<i>Valvata piscinalis</i>				*	
Acari	Hydracarina		*	*	*	*
Crustacea	<i>Asellus aquaticus</i>			*	*	*
Crustacea	<i>Gammarus pulex</i>	*	*	*	*	*
Diptera	Chironomidae non thummi-plumosus	*	*	*	*	*
Diptera	Culicidae			*		
Megaloptera	<i>Sialis lutaria</i>		*			
Hemiptera	<i>Aquarius paludum</i>				*	
Hemiptera	<i>Corixa punctata</i>				*	
Hemiptera	<i>Gerris lacustris</i>		*	*		
Hemiptera	<i>Hydrometra stagnorum</i>			*		
Hemiptera	<i>Notonecta glauca</i>			*		
Odonata	<i>Erythromma najas</i>			*		*
Coleoptera	<i>Hygrotus versicolor</i>			*		
Coleoptera	<i>Rhantus pulverosus</i>			*		
Coleoptera	<i>Laccobius minutus</i>			*	*	*
Coleoptera	Scirtidae	*				
Ephemeroptera	<i>Caenis robusta</i>			*		
Ephemeroptera	<i>Cloeon dipterum</i>		*	*	*	*
Trichoptera	<i>Leptocerus tineiformis</i>			*	*	
Trichoptera	<i>Limnephilus flavicornis</i>					*
Trichoptera	<i>Limnephilus lunatus</i>					*
Trichoptera	<i>Mystacides longicornis</i>			*		
Trichoptera	<i>Triaenodes bicolor</i>			*		
Plecoptera	<i>Nemoura cinerea</i>	*				
Plecoptera	<i>Nemurella pictetii</i>	*				
Belgische Biotische Index		8	5	8	7	7

Tabel 2. Overzicht van de waargenomen soorten terrestrische invertebraten.

ISOPODA (PISSEBEDDEN)	<i>Bembidion semipunctatum</i>
<i>Oniscus asellus</i>	<i>Elaphrus cupreus</i>
<i>Porcellio scaber</i>	<i>Elaphrus riparius</i>
<i>Trichoniscus pusillus</i>	<i>Leistus fulvibarbis</i>
OPILIONES (HOOIWAGENS)	<i>Agonum assimile</i>
<i>Rilaena triangularis</i>	<i>Nebria brevicollis</i>
CHILOPODA (DUIZENDPOTEN)	<i>Notiophilus biguttatus</i>
<i>Lithobius forficatus</i>	<i>Pterostichus niger</i>
DIPLOPODA (MILJOENPOTEN)	<i>Pterostichus nigrita</i>
<i>Glomeris marginata</i>	<i>Stenolophus mixtus</i>
PLECOPTERA (STEENVLIEGEN)	Chrysomelidae (Haantjes)
<i>Nemoura cinerea</i>	<i>Phaedon armoraciae</i> (op Beekpunge)
<i>Nemurella picteti</i>	<i>Prasocuris junci</i> (op Beekpunge)
ORTHOPTERA (SPRINKHANEN)	Cryptophagidae (Harige schimmelkevers)
<i>Pholidoptera griseoptera</i>	<i>Telmatophilus typhae</i> (in stengels lisdodde)
<i>Tetrix subulata</i>	Erotylidae (Prachtzwamkevers)
<i>Tetrix undulata</i>	<i>Tritoma bipustulata</i> (harde boompaddestoelen)
MEGALOPTERA (ELZENVLIEGEN)	Helodidae (Moerasweeckschilden)
<i>Sialis lutaria</i>	<i>Cyphon phragmiteticola</i>
HYMENOPTERA (VLIESVLEUGELIGEN)	Heteroceridae (Oevergraafkevers)
Formicidae (Mieren)	<i>Heterocerus fenestratus</i>
<i>Leptothorax nylanderi</i>	Hydrophilidae (Spinnende waterkevers)
<i>Myrmica ruginodis</i>	<i>Anacaena limbata</i>
COLEOPTERA (KEVERS)	Scarabaeidae (Bladsprietkevers)
Cantharidae (Weekschildkevers)	<i>Valgus hemipterus</i>
<i>Cantharis pellucida</i>	Silvanidae (Graankevers)
Carabidae (Loopkevers)	<i>Uleiota planata</i>
<i>Abax ater</i>	Staphylinidae (Kortschildkevers)
<i>Abax parallelus</i>	<i>Gabrius pennatus</i>
<i>Acupalpus flavicollis</i>	<i>Lesteva longelytrata</i>
<i>Agonum fuliginosum</i>	<i>Paederus fuscipes</i>
<i>Agonum marginatum</i>	<i>Philonthus quisquiliarius</i>
<i>Anisodactylus binotatus</i>	<i>Sepedophilus bipustulatus</i> (harde boompaddestoelen)
<i>Asaphidion curtum</i>	<i>Stenus bifoveolatus</i>
<i>Bembidion articulatum</i>	<i>Stenus bimaculatus</i>
<i>Bembidion bruxellense</i>	<i>Stenus cicindeloides</i>
<i>Bembidion deletum</i>	<i>Stenus flavipes</i> (harde boompaddestoelen)
	<i>Stenus rogeri</i>
	<i>Stenus tarsalis</i>
	<i>Trogophloeus rivularis</i>
	Tenebrionidae (Zwartlijven)
	<i>Bolitophagus reticulatus</i> (harde boompaddestoelen)
	<i>Diaperis boleti</i>